

POSTANOWIENIE

Dnia 17 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego
w sprawie **S. S.**

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 17 września 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
- na korzyść

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w S.

z dnia 28 marca 2018 r., sygn. akt II K (...),

**oddala kasację oraz obciąża Skarb Państwa wydatkami
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem łącznym z dnia 28 marca 2018 r., sygn. akt II K [...] /18, Sąd Rejonowy w S., na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k. i art. 86 § 1 i 4 k.k. w brzmieniu po zmianie wprowadzonej ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw w zw. z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) połączył wobec skazanego S. S. :

1. karę łączną 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności z wyroku łącznego Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 kwietnia 2016 r. o sygn. II K (...), oraz
2. karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 30 listopada 2017 r. o sygn. II K (...)

i wymierzył mu karę łączną 1 roku i 9 miesięcy pozbawienia wolności. Na poczet wymierzonej kary łącznej zaliczył skazanemu S.S. karę łączną pozbawienia wolności wykonywaną przez niego od dnia 26 października 2016 r., orzeczoną w wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K (...). Wyrok łączny nie został zaskarżony i uprawomocnił się w dniu 5 kwietnia 2018 r.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasację w dniu 18 lipca 2019 r. wniósł Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, zarzucając mu „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa materialnego - art. 85 § 2 k.k., polegające na objęciu karą łączną kary 6 miesięcy pozbawienia wolności wymierzonej S. S. na mocy wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 30 listopada 2017 r. o sygn. II K (...) oraz kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej wobec ww. skazanego wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 kwietnia 2016 r. o sygn. II K (...), mimo że kary te nie podlegały wykonaniu z powodu objęcia ich warunkowym przedterminowym zwolnieniem udzielonym S. S. na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w R. z dnia 26 lutego 2018 r. o sygn. III Kow (...), które do dnia 28 marca 2018 r. nie zostało odwołane, co nadto skutkowało rażąco obrazą prawa procesowego - art. 572 k.p.k. wskutek zaniechania umorzenia postępowania o wydanie wyroku łącznego”.

Podnosząc ten zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku łącznego i umorzenie postępowania na podstawie art. 572 k.p.k.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się niezasadna.

Zaskarżonym wyrokiem łącznym wydanym w dniu 28 marca 2018 r. objęto dwie wymierzone S. S. kary: karę łączną 1 roku i 6 miesięcy, orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w S. w sprawie sygn. akt II K (...) oraz karę 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem tego Sądu w sprawie sygn. akt II K (...).

Natomiast postanowieniem z dnia 26 lutego 2018 r., sygn. akt III Kow (...), Sąd Okręgowy w K. warunkowo przedterminowo zwolnił skazanego z odbycia wskazanych wyżej jednostkowych kar pozbawienia wolności, wyznaczył skazanemu 2-letni okres próby do dnia 26 lutego 2020 r. oraz oddał go w okresie próby pod dozór kuratora sądowego. Postępowanie wykonawcze wobec warunkowo zwolnionego było wykonywane pod sygn. Kat IV Kow (...), a po wydaniu wyroku łącznego z 28 marca 2018 r. zostało umorzone.

Przedmiotem zaskarżenia uczyniono przepis art. 85 § 2 k.k. w wersji obowiązującej do 23 czerwca 2020 r., kiedy na mocy ustawy z dnia 19 czerwca 2020 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielanych przedsiębiorcom dotkniętym skutkami COVID-19 oraz o uproszczonym postępowaniu o zatwierdzenie układu w związku z wystąpieniem COVID 19 (Dz. U. 2020, poz. 1086) weszły w życie zmienione przepisy art. 85 § 1 i 2 k.k., na mocy których dopuszczalne jest objęcie karą łączną także kar niepodlegających wykonaniu, jeśli orzeczono je za dwa lub więcej przestępstw popełnionych zanim zapadł pierwszy chociażby nieprawomocny co do nich wyrok. Jednakże na gruncie przepisów obowiązujących w chwili orzekania przez Sąd Rejonowy w S. jednym z warunków objęcia kar instytucją kary łącznej było podleganie każdej z łączonych kar albo kar łącznych wykonaniu w rozumieniu art. 85 § 2 k.k. Ocenie w niniejszej sprawie, w kontekście podniesionych zarzutów kasacyjnych, podlega zatem prawidłowość stosowania zaskarżonego przepisu, w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r.

Zdaniem skarżącego wobec warunkowego przedterminowego zwolnienia skazanego z odbycia kar orzeczonych w obu wyrokach niedopuszczalne było objęcie ich następnie wyrokiem łącznym. Stanowisko skarżącego oparte zostało zatem na przekonaniu, że kary orzeczone wyrokami w sprawach o sygn. akt II K (...) oraz sygn. akt II K (...), nie są już, z powodu warunkowego przedterminowego zwolnienia z ich odbycia, karami „podlegającymi wykonaniu” w rozumieniu art. 85 § 2 k.k., a zatem nie mogły być objęte węzłem wyroku łącznego.

Poglądu tego nie można podzielić. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że w użytym w przepisie art. 85 § 2 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r.) zwrocie „kary podlegające wykonaniu”

chodzi o takie kary, w stosunku do których nie została zakończona procedura ich wykonania. W konsekwencji może stanowić podstawę wymiaru kary łącznej kara, która podlega wykonaniu w momencie rozważania kwestii wymiaru kary łącznej, a wyłączona jest z tego zakresu kara, która nie podlega wykonaniu z tego powodu, że została już w całości wykonana lub nie została wykonana w całości, lecz zaktualizowały się przesłanki wykluczające jej wykonanie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2017 r., IV KK 363/16).

Kwestia oceny wpływu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności nie była dotąd przedmiotem bezpośrednich wypowiedzi Sądu Najwyższego. Ocenę taką sformułowano jednak w odniesieniu do kary pozbawienia wolności orzeczonej z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy wskazał w tym zakresie, iż przed zakończeniem okresu próby oraz przed upływem okresu, w którym można wydać zarządzenie o wykonaniu kary warunkowo zawieszanej, nie można twierdzić, że nie podlega ona wykonaniu. Zatem w przypadku kary pozbawienia wolności, której wykonanie zostało warunkowo zawieszone, przesłanką wykluczającą jej wykonanie jest niewątpliwie upływ okresu próby oraz dalszych 6 miesięcy od zakończenia tego okresu, o czym mówi art. 75 § 4 k.k. Po upływie tego czasu nie można przyjąć, że jest to kara podlegająca wykonaniu, zatem i podlegająca łączeniu (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2017 r., IV KK 363/16).

Podobną ocenę wyrazić należy w zakresie instytucji warunkowego zwolnienia skazanego z odbycia reszty kary. Zważyć należy na wstępie, że zgodnie z art. 85 § 2 k.k. (w brzmieniu obowiązującym w chwili orzekania) karą łączną objąć można kary podlegające wykonaniu (z zastrzeżeniem art. 89 k.k.), za które orzeczono karę tego samego rodzaju lub inną podlegającą łączeniu. Dotyczy to zatem każdej kary (tożsamej rodzajowo albo podlegającej łączeniu), która podlega wykonaniu, co należy rozumieć w ten sposób, że jej wykonanie jest możliwe. Uznaje się, że kara nie podlega wykonaniu, gdy: skazany odbył ją w całości, wykonanie jej uległo przedawnieniu (art. 103 § 1 k.k.), została w części albo całości darowana w ramach aktu łaski, została uznana za wykonaną po zwolnieniu przez sąd od reszty kary (art. 83 k.k.) albo uznano ją za wykonaną w warunkach

wskazanych w art. 82 § 1 k.k. (zob. postanowienie SN z 26 września 2018 r., IV KK 380/18).

Niewątpliwie decydujące znaczenie dla oceny czy kara, z wykonania której skazanego warunkowo zwolniono jest karą podlegającą wykonaniu w rozumieniu art. 85 § 2 k.k. mają przepisy określające moment uznania tej kary za odbytą. Wyznaczają one bowiem, zgodnie z wyżej wskazanym kryterium chwilę, z wystąpieniem której da się stwierdzić, że kara nie podlega wykonaniu.

W zakresie warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary kwestię tę, tj. wskazania, kiedy kara uznana jest za odbytą rozstrzyga art. 82 § 1 k.k. Zgodnie z tym przepisem *„jeżeli w okresie próby i w ciągu 6 miesięcy od jej zakończenia nie odwołano warunkowego zwolnienia, karę uważa się za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia”*. W konsekwencji karę, z odbycia której warunkowo zwolniono skazanego uważa się za nieodbytą (w rozumieniu art. 82 § 2 k.k.), a więc także za niewykonaną do momentu upływu okresu próby wydłużonego o 6 miesięcy. Dopiero w razie łącznego upływu tego okresu bez odwołania warunkowego zwolnienia z odbycia kary, a zatem gdy nie istnieje już możliwość takiego odwołania, przyjmuje się domniemanie uznające karę za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia. To dobrodziejstwo przyznane jest jednak wyłącznie w razie upływu łącznego okresu, o którym mowa w art. 82 § 1 k.k. Niewątpliwie aż do końca okresu próby oraz dodatkowych 6 miesięcy odwołanie warunkowego zwolnienia jest możliwe. Zatem możliwe jest także ponowne rzeczywiste wykonywanie wymierzonej kary. Tym samym nie sposób przyjąć by w tym okresie kara mogła być uznana za niepodlegającą wykonaniu. Oznacza to w konsekwencji, że w odniesieniu do kary, z odbycia której skazany został warunkowo zwolniony objęcie jej wyrokiem łącznym możliwe jest do końca okresu, o którym mowa w art. 82 § 1 k.k. Dopiero z jego upływem kara uznana jest za odbytą. Oceny tej nie zmienia fakt, że za datę odbycia przyjmuje się wówczas datę wstecznie oznaczoną, wyznaczoną chwilą warunkowego zwolnienia.

Podkreślić należy przy tym, że pojęcie „wykonania” kary oraz „podlegania wykonaniu” kary z art. 85 § 2 k.k. nie może być utożsamiane z pojęciem „warunkowego zwolnienia z odbycia” kary z art. 77 § 1 k.k. Warunkowe, a zatem odwoławalne zwolnienie z odbycia kary nie oznacza z pewnością, że kara nie może

być ponownie skierowana do wykonania, a zatem nadal może podlegać wykonaniu. Jeśli zwolniony w okresie próby popełni przestępstwo umyślne, za które prawomocnie orzeczono bezwzględną karę pozbawienia wolności, to sąd odwoła warunkowe zwolnienie (art. 160 § 1 k.k.w.). Nadto, sąd może odwołać warunkowe zwolnienie, jeśli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo niż wskazane wyżej, albo uchyla się od wykonywania nałożonych nań obowiązków. Zatem także i z tego powodu uznać trzeba, że kara, z odbycia której skazany został warunkowo zwolniony w trybie art. 77 § 1 k.k. pozostaje nadal w całym okresie wskazanym w art. 82 § 1 k.k. karą która w przyszłości, wobec naruszenia warunków zwolnienia może potencjalnie podlegać wykonaniu.

Wskazane wyżej okoliczności przesądzają o niezasadności postawionego w kasacji zarzutu rażącego naruszenia art. 85 § 2 k.k. i dopuszczalność objęcia węzłem wyroku łącznego kar, które w chwili orzekania nie były wykonywane z powodu objęcia ich dobrodziejstwem warunkowego zwolnienia z odbycia reszty kary. Nie mogło zatem dojść w tym zakresie także do wskazywanej przez skarżącego obrazy art. 572 k.p.k.

Poglądy zbieżne z zajętym w niniejszej sprawie stanowiskiem zdają się także dominować w nauce prawa karnego. Wskazuje się m.in., że w odniesieniu do warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności uznanie kary za wykonaną nastąpić może z upływem terminu wskazanego w art. 82 § 2 k.k. (tak P. Hofmański, L. Paprzycki, A. Sakowicz, *Komentarz do art. 85 k.k.*, Lex Online). Podkreśla się, że w rozumieniu art. 85 § 2 k.k. nie można uznać za podlegającą wykonaniu karę z odbycia której skazany został warunkowo zwolniony po upływie okresu próby oraz 6 miesięcy, w trakcie których możliwe jest odwołanie warunkowego zwolnienia (P. Kardas, *Komentarz do art. 85 k.k.*, Lex Online), a zatem kara pozbawienia wolności z której odbywania sprawca został przedterminowo warunkowo zwolniony, a kara ta nie została jeszcze uznana za wykonaną w rozumieniu art. 82 § 2 k.k. może zostać objęta karą łączną (M. Królikowski, R. Zawłocki, red. *Kodeks karny. Komentarz, tom I*, wyd. 4 s. 1106). Odmienny pogląd prezentuje w tym zakresie J. Majewski (*Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Lex On Line).

Na marginesie należy dostrzec, że w układzie okoliczności jaki wystąpił w niniejszej sprawie, tj. wobec odbycia przez skazanego 15 miesięcy z orzeczonej w sprawie o sygn. akt II K (...) kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy oraz objęcia jej, a także kary 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie o sygn. akt II K (...) dobrodziejstwem warunkowego przedterminowego zwolnienia skazanego z odbycia wskazanych wyżej kar na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 lutego 2018 r. (III Kow (...)), który wyznaczył skazanemu 2-letni okres próby oraz oddał go pod dozór kuratora sądowego, następcze (po upływie zaledwie miesiąca) obejmowanie tylko tych dwóch skazań nowym wyrokiem łącznym i węzłem nowej kary łącznej powinno być poprzedzone namysłem co do istnienia realnej potrzeby ingerencji w tak jednoznacznie już ukształtowany kierunek postępowania wykonawczego. Działania te, choć mieszczące się w granicach uprawnienia Sądu Rejonowego w S. nie przekonują o swej niezbędności. Niewątpliwie ze względu na dokonane obligatoryjne zaliczenie na poczet nowej kary łącznej uprzednio odbytej kary pozbawienia wolności do sprawy o sygn. akt II K (...) nie powinny doprowadzić do zmiany sytuacji faktycznej skazanego ani wpłynąć negatywnie na proces jego ponownej integracji ze społeczeństwem.

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji.